

REDESCOPERIREA UNEI TEHNICI FOLOSITE ÎN DECORAREA ARMELOR

de RADU MAXIMILIAN

În cursul restaurării unei arme turcești, șișana din sec.al XVII-lea, care prezenta serioase degradări de natură chimică și fizică, s-a impus cu necesitate elaborarea unei tehnologii pentru confecționarea numeroaselor elemente decorative care lipseau: rozete din os cu montură, benzi decorative, pastile etc.

Ținând cont că documentarea constituie un prim pas, s-a procedat logic, însă în cazul nostru culegerea informațiilor nu a păcătit prin excesivitate, ci prin lacune, mai puțin în ceea ce privește contextul istoric în care a luat naștere obiectul restaurării și mai mult în ceea ce privește tehnologiile folosite.

Analizând epoca în care a fost produsă arma, sec. al XVII-lea, ne-am putut da seama că organizarea producției se realiza în cadrul unor ateliere meșteșugărești cu aproximativ 10-20 de meșteri, fapt ce exclude de la bun început lucrul de serie. De asemenea, este apoca în care funcționează ateliere regale sau domnești, ateliere care primeau comandă specială din partea claselor conducătoare, care concentrau marila avuții. Astfel se explică o particularitate caracteristică producției din sec.al XVII-lea - specializarea în producția articolelor de lux, decorarea obiectelor în tehnici diverse ca: pictura, incrustația, intarsia, emailul etc. Astfel, o armă - pe lângă faptul că era funcțională, fiind decorată cu materiale deosebite în tehnici de mare rafinament - devenea în același timp și o operă de artă decorativă.

La sfârșitul sec.al XVII-lea și începutul sec.al XVIII-lea se înregistrează în schimb o decădere a orfevrăriei din cauza numeroaselor războaie ce necesitau mari cheltuieli, multe arme - deziderat la care putea răspunde o nouă organizare a producției, capitalismul. Astfel s-au impus restricții meseriașilor, care nu rareori au înlocuit aurul și argintul cu metale comune sau chiar cu materiale de natură organică. În sec.al XVIII-lea, când cantitatea de arme abundă, înregistrăm eliminarea definitivă a decorației. Odată cu acest fenomen, asistăm treptat la dispariția unor meserii și implicit a unor tehnologii, și aceasta cu atât mai mult cu cât regimul de breaslă oricui le păstre în mare secret.

Lipsind deci informațiile referitoare la tehnologiile artistice folosite, documentarea trebuia să se bazeze numai pe obiectivul supus restaurării ca unică sursă.

Încercând o descriere a armei, remarcăm ca prim element de i

dentificare mecanismul de dare a focului, cunoscut sub numele de "mecanism cu cremene", perfecționat în sec. al XVII-lea, când cocoșul port-cremene este acționat de trăgaci prin intermediul unei pârghii orizontale. Mecanismul prezintă două poziții: cea de repaus și cea de armare cu scopul de a mări siguranța tragerii, iar decorația armei este realizată în argint încrustat și diferă de cea de pe țeavă ca tipologie. Țeava este de profil octogonal, cu interiorul ghintuit și amovibil, cu două zone de decorație: zona culatei și cea a rețezăturii, ambele realizate în incrustație de aur și argint. Patul și ulucul fac corp comun, fiind realizat din rădăcină de trandafir și decorat în tehnica care face obiectul lucrării noastre. Ca tipuri de elemente decorative realizate astfel întâlnim rozete de os cu montură, benzi decorative și mai ales elemente circulare, pe care le vom numi pastile. În urma dezmembrării acestor elemente s-a putut depista modul de realizare, și anume că prin combinarea unor baghete de profil triunghiular din bronz, abanos și os s-au obținut batoane hexagonale, care, secționate, s-au folosit la confecționarea atât a pastilelor, cât și a benzilor decorative. Dacă ar trebui să dăm un nume acestei tehnici, atunci în mod provizoriu i-am putea spune intarzie, pe baza asemănărilor cu aceasta.

Ceea ce frapază însă la această tehnică sînt posibilitățile de combinare, care se bazează pe existența a 6 dimensiuni. Astfel, baghetele de profil triunghiular sînt dimensionate pe înălțimea triunghiului în progresie aritmetică, din trei în trei zecimi de milimetru: avem astfel înălțimi de 0,3 mm-0,6 mm-0,9 mm-1,2 mm-1,5 mm și 3 mm.

Cea mai simplă combinație este realizată din trei baghete de bronz, intercalate de 3 baghete de abanos, toate de aceeași dimensiune.

O combinație complexă, care folosește mai multe dimensiuni, este realizată astfel: o baghetă de bronz, la dimensiunea de 0,6 mm pe înălțime, se flanchează pe cele trei laturi ca și o baghetă de os de aceeași dimensiune, formînd un prim modul la dimensiunile de 1,2 mm, apoi se flanchează încă trei baghete de aceeași dimensiune pe fiecare latură, obținîndu-se al doilea modul care se secționează în 6 părți egale ca lungime.

Prin alăturarea acestor elemente conform desenului din fig. 1 se obține batonul de profil hexagonal, care, manșonat cu tabla de alamă și complectat cu umplutura, primește forma circulară din care se pot secționa pastile la grosimea de 2 mm.

Confecționarea benzilor decorative a urmat același procedeu pînă la obținerea modulului 2, care se secționează în grosimi de 2 mm, din care se compune banda decorativă după principiul simplu al mozaicului (desenul din fig. 2).

În aceasta cîntă tehnica folosită la decorarea armei supusă restaurării. Aparent simplă, greutatea intervine la realizarea baghetelor, pentru care sînt necesare scule de laminat, trefilat, așchiat și de asemenea montarea acestora. Aceasta presupune dispozitive de cali-

Fazele de asamblare a pastilelor decorative

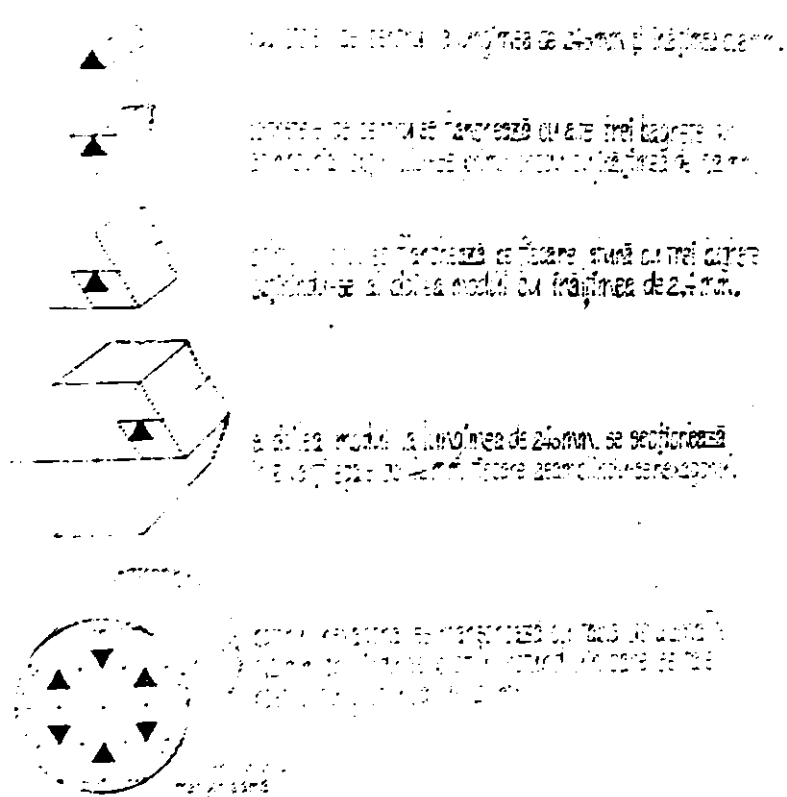


Fig. 1.

Fazele de asamblare a benzilor decorative

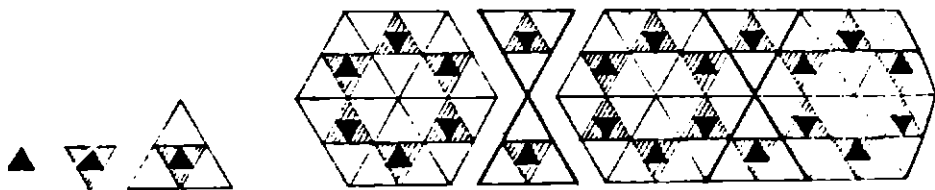


Fig. 2.

brare, căci unul din marile secrete ale acelor meșteri anonimi care au creat cu mult rafinament un obiect reprezentativ pentru o întreagă epocă a fost precizia execuției.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristian Vlădescu, Carol König, Dan Popa, Arme în muzeele din România, Edit. Meridiane, București, 1973.

LA REDÉCOUVERTE D'UNE TECHNIQUE UTILISÉE DANS LA DÉCORATION DES ARMES

Résumé

L'ouvrage décrit une technique genre gravure sur bois utilisée dans la décoration des fusils du XVII^e s.

Dans cette technique se réalisaient en des pastilles et des bandes décoratives qui étaient implantées sur la crosse du fusil avec beaucoup de raffinement artistique.

La technique suppose la réalisation de certaines baguettes de profil triangulaire en bronze, os et ébène qui par leur application d'après le principe simple de la mosaïque donne des bâtons de profil hexagonal avec lesquels on peut réaliser des pastilles et des bandes décoratives.